

בס"ד

ספר

נפעי קדם

אוצר מגילות יוחסין

פרקי שושלות יוחסין למשפחות עתיקות
ומיוחסות בישראל על פי מקורות נאמנים
ובירורים עמוקים כאשר המה מבוארים
בהרחבה בפרקי "זיתילדו" ומשם תדרשנו

נערך בס"ד ע"י
נפתלי אהרן וקשטיין

המאגר העולמי
לכתבי היוחסין

נמעי קדם אוצר מגילות יוחסין

שער מבני היכלא קדישא דבירושלים

משפחת טכוריק, והמשפחות המסתעפות: שיינוואלד, מיצמאן, פרידמן, מארקום

א. רבי אברהם טכוריק ממשכנוב-מלאווא-ירושלים - מח"ס דברי אברהם וראש אברהם וסידור בית אברהם ועוד, (-).

ב. בן רבי אהרן יוסף טכוריק מדרובין ().

ג. בן רבי דוב בער טכוריק מדרובין.

ד. בן רבי אברהם טכוריק מדרובין.

רבי דוב בער טכוריק הנ"ל (-), חתן

ה. רבי יצחק שיינוואלד.

רבי יצחק שיינוואלד הנ"ל (-), חתן

ו. רבי אהרן.

רבי אהרן יוסף טכוריק הנ"ל (-), חתן

ז. רבי מרדכי מיצמאן מווארשא.

רבי אברהם ברא"י טכוריק הנ"ל (-), חתן

ח. רבי אפרים מאיר פרידמן ממשכנוב.

ט. בן רבי יעקב פרידמן.

רבי אפרים מאיר פרידמן הנ"ל (-), חתן

י. רבי דוד מארקום.

**הננו מצרפים כאן רשימה מתולדותיו, שערכנו ופירסמנו בס"ד
בעבר, [ונדפס במאמרי "ויתלדו", וכן בחיבורינו "תפארת אברהם" ובו
לקט מתורתו], ובתוספת פרטים רבים ומחודשים.**

לכבוד יומא דהילולא ט"ז אייר תש"ב-תשע"ד

הוד קדומים נסוך היה תדיר על סמטאותיה של ירושלים מטרופולין של מלך. תוספת
נופך היוו לה למושב קבע, כאשר בין נדבכיה מצויים היו בכל הדורות שרפי מעלה
צדיקים וקדושי עליון. מן המיוחדים שבין בני היכלא קדישא שבירושלים עיר הקודש הי'
הרב הצדיק המקובל המפורסם בדורו רבי אברהם טכוריק זי"ע, שנודע בירושלים בשם
"ר' אברהם'לע טשעכנאווער", ה"ה מחבר הסידור הנודע "בית אברהם", וספרי "דברי
אברהם" ועוד.

מעט מאד נכתב ממנו בין רושמי תולדותיהם של צדיקים, וזאת למרות שהיה

נמעי קדם אוצר מגילות יוחסין

מהצדיקים המפורסים והנודעים בדורו בעיר הקודש והמקדש, ועוד בפולין כבר פקע שמו והיה לאחד מן היושבים ראשונה במלכות אצל רבותיו הקדושים מאלכסנדר זי"ע.

השתדלנו ללקט כאן בסיעתא דשמיא מהמעט המובא אודותיו במקומות שונות, בתוספת פרטים מחודשים ואותנטיים מתוך מסמכים נדירים מארכיוני טשכנוב שבפולין ועד לגנזי הקודש שבין אספני ארץ הקודש, כאשר מצורף להם מסורות משפחתיות מקוריות ומהימנות, לקיים מה שנאמר "עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם", וזכותו יגן עלינו ועכ"י אמן.

לידתו של צדיק

רבי אברהם זצ"ל, נולד בשנת תרכ"ח בעיר גדולה לאלוקים אשר היתה מלאה בחסדים ואנשי מעשה, טשעכנאו [טשכנוב] שבפולין, לאביו הרה"צ רבי אהרן יוסף טכוריק זצ"ל, ולאמו הצדקנית מרת אסתר ע"ה.

בית אבותיו

מקור מוצאם של משפחת "טכאריק" המיוחסת, הוא העיר "דראבין" אשר בפלך "פלאצק", שעל יד "ווארשא". כפי שנודע לנו מאחדים מבני המשפחה, מקור מוצאו של שם המשפחה "טכוריק", הוא על שם העץ "תרזה", שתרגומו בפולנית: "טכאריק".

ראש המשפחה הידוע לנו, הוא רבי אברהם [ולא כפי שנכתב שמו בטעות: הירש חיים] טכאריק מדראבין. מילדיו של ר' אברהם וזוגתו מ' רבקה [ולא כפי שנכתב שמה בטעות: ראסין], ידוע לנו בנם רבי דוב בער טכוריק, מדראבין - אף הוא, שנשא את מ' שיינא ע"ה, בתם של רבי יצחק שיינוואלד וזוגתו מ' חנה בת ר' אהרן [ולא כפי שנכתב שם בטעות: משה ופריידא].

האב הגדול, החסיד המופלג רבי אהרן יוסף טכוריק - בנם של הרה"ח רבי דוב בער ומ' שיינא טכוריק, היה מתושבי העיר דראבין, ולימים עקר לטשכנוב. נשא את הצדקנית מ' אסתר ע"ה - בתו של הרה"ח רבי מרדכי מיצמאן [ולא כפי שנכתב שם משפחתו בטעות: מיטרימאנוב] מווארשא.

רבי אהרן יוסף היה מחשובי חסידיו של הרה"ק רבי דוב בעריש מביאלא זי"ע, שהיה בנו של הרה"ק רבי אברהם מטשכנוב זי"ע, וממלא מקומו של רבו הרה"ק רבי מנחם מנדל - הצדיק השותק - מווארקא זי"ע. [נא היה לו לרבי אהרן יוסף ושמו מנחם מנדל, אין אנו יודעים אודותיו מאומה].

*

נמעי קדם אוצר מגילות יוחסין

פרט אחד ויחיד אודות האב - רבי אהרן יוסף, ידוע לנו מדברי בנו הרה"ק רבי אברהם טכאריק מטשכנוב זצ"ל, בחיבורו "דברי אברהם" על התורה, והוא ל"ו נדפס"ה בפרשת 'קדושים', על הפסוק 'אל תפנו אל האלילים'.

מעשה היה ברבי אהרן יוסף ששפך נפשו לפני רבו הקדוש מביאלא זי"ע, על שעלה לו מחשבה זרה באמצע תפילת 'שמונה עשרה'. רבו, שהבין בחכמתו שאין לו כל קשר לכך, והוא מעשה יצר המתקנא בתפילותיו, ענהו, "שלא יפנה דעתו לחשוב על כך - וממילא אזיל". [בנו, רבי אברהם, מפרש בעקבות סיפור זה, את הפסוק הנ"ל "אל תפנו" וכו', ברמיזא דחכמתא, עיי"ש].

*

לאחר פטירת רבו הנ"ל, הסתופף רבי אהרן יוסף בצל תלמידו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע, ולאחר מכן אצל בנו ממשיכי דרכו זי"ע.

בית חמיו

בהגיעו לפרקו, בשנת תרמ"ז, נשא רבי אברהם את האשה הצדקנית המפורסמת במעשיה הרבנית מ' באשא [בתיה] אסתר ע"ה. החתונה התקיימה בעיר טשכנוב הסמוכה לעיר מגוריו, באשר שם התגוררו רוב בני המשפחה המורחבת מצד הכלה.

הרבנית מ' באשא אסתר ע"ה, היתו בתו של הנגיד החסיד רבי אפרים מאיר פרידמן ז"ל, שהי' מחשובי חסידי ביאלא ואלכסנדר בעיר 'מלאווה' שבפולין, ומנגידי העדה.

אביו של רבי אפרים מאיר, היה החסיד הנגיד רבי יעקב פרידמן, מעשירי העיר 'מלאווה', ושם אמו - מ' רבקה לאה בת רבי דוד מארקוס ע"ה. [מעניין לציין, שבתעודת הנישואין הממשלתי של בתו אשת רבי אברהם, נרשם שם המשפחה "פריד" ולא "פרידמן"].

*

לאחר עשרים וארבעה שנות נישואין בשנת תרע"א, כשכבר ישב בירושלים עיה"ק, והנה קרהו אסון - ובעיצומו של יום ראשון של "ראש השנה" - נפטרה עליו זוגתו הצדקנית ע"ה בדמי ימיה.

בהקדמת אחדים מספריו, כתב עליה בעלה הצדיק רבי אברהם זצ"ל: "אני מזכיר לטובה את אשתי וכו', שעלתה למרום בקצירת שנים, והרבה תורה ועבודה זכיתי בכוחה שהיתה מסייעת לי, כי היא היתה עוסקת בפרנסה בכדי שאהיה פנוי לתורה ועבודה".

נפעי קדם אוצר מגילות יוחסין

"דער פרומער אברהמ'לה"

כאמור לאחר נישואיהם, ישבו הצדיק רבי אברהם טכאריק וזוגתו הרבנית תקופה ניכרת במלאווה, כשהם סמוכים על שלחן חותנו - אביה - הנגיד החסיד. לאחר מכן, עברו לגור בדירה משלהם, כאשר זוגתו פתחה - בסיוע הוריה - חנות בעיר, וכך התאפשר לו לבעלה הצדיק לשבת על התורה ועל העבודה, באין מפריע, וללא שום קשר לחיי חולין.

*

סדר עבודת יומו החל בקימת חצות, לבכות ולקונן על גלות השכינה וחורבן בית המקדש וירושלים, והי' ממשיך בעסק התורה עד עידן צלותא. לאחר טעימת דבר מה, הי' ממשיך בעבודתו בקודש, ובכתיבת חיבוריו. עד מהרה הכירו תושבי העיר כבן עליה שאוה את עירם למשב לו, ובמיוחד החסידים ובני העליה, ושמו נודע בהערצה ובחיבה בפי הבריות: "דער פרומער אברהמ'לה".

*

אחד הדברים אשר בהם ראו תושבי המקום בעליל את יראת שמים אשר בקרבו של רבי אברהם, היה במעשה דלקמן. בימים ההם כאשר רוב מנין ורוב בנין של כלל ישראל היו יראים את ה' ואת תורתו, החלה נגע ההשכלה לפעפע כארס בכרם בית ישראל, גם במלאווה העיר נמצאו מספר 'משכילים' אשר פרקו מעליהם עול תורה, הגדיל לעשות אחד מהמשכילים ובעיצומו של שבת קודש פסע ברחוב העיר כאשר סיגריה דלוקה תחובה בפיו ר"ל. כל היהודים שעברו ברחוב באותה שעה היטב חרה להם המחזה הנורא של חילול השבת בפרהסיא, אך היה אחד שבראותו את המחזה - הזדעזע עד עמקי נשמתו, ונפל ארצה מתעלף ברחוב העיר, היה זה "דער פרומער אברהמ'לה".

*

גם בתהפוכות הימים, כאשר רדיפות בתר רדיפות וגזירות שונות ומשונות נוחתות זו אחר זו על ראש עם קדוש, ואף על ביתו של רבי אברהם לא פסחו - והם אשר כילו כליל את שנות השובע של רבי אברהם, השנים הטובות בהן היה סמוך על שלחן חמיו הנגיד באו לקיצן, ואת מקומם תפסו העניות והדחקות אשר שררו בביתו, אולם רבי אברהם לא שת לבו לכל זאת ולא פסק פומיה מגירסא. בימים קשים אלו הי' לומד תורה מתוך הדחק, עם לחם צר ומים לחץ, באותה יגיעה כמקודם.

במיוחד - נמסרו הדברים - בשנות מלחמת העולם הראשונה, בשנים תרע"ד-תרע"ח, כאשר אין לשער את גודל הדחקות והעניות ששרר אז בביתו, ועם כל זה אצלו הכל היה שווה לטובה - הוא המשיך עבודתו בקודש כמקדם,

כאשר נישאו ילדיו, הוקל לו מעט, שכן הם סייעו בפרנסת הבית, וכך הי' יותר פנוי

נפעי קדם אוצר מגילות יוחסין

לתורה ועבודה. באותו העת, החל בסידור חידושי תורתו, ובהדפסת חיבוריו.

מהנכון לציין את הסיבה שהיה לו בכתובת הספרים, וכפי שכתב בעצמו בהקדמתו לספרו "ראש אברהם": "לזה אני השפל באמת, מפרסם טובתו וחסדו יתברך אשר עשה עמי, כי זה מכמה שנים אשר היה ר"ל דבר בפולין, ונפילתי גם אני במחלה זו, והיה כפשע ביני ובין המוות, ופדה ה' אותי ביסורין, כי מיד שקמתי נפילתי במחלת ראש, וסבלתי יסורים גדולים הרבה שנים בראשי, עד שגברה המחלה עלי בערב שבת קודש, עד שחשבתי שבא קצי, לפי שלא היה אפשר לסבול יותר את גודל היסורים".

"בליל שבת קודש לא יכולתי לישן מן היסורים, ובכיתי הרבה לפני השי"ת, ושלא לי רפואתו מקודש, והרגשתי מיד כי כמו רוח יצא מראשי, ולזה קראתי לספרי 'ראש אברהם', ליתן הודיה לשמו יתברך על שריפא את ראשי, וזה קרבן תודתי".

בחצר הקודש "אלכסנדר"

מיום עמדו על דעתו, קיים בנפש "עשה לך רב" ודבק רבי אברהם בלב ונפש ברבותיו הקדושים מאלכסנדר זי"ע, החל ברבו הקדוש בעל ה"ישמח ישראל" זי"ע, ואח"כ באחיו הרה"ק בעל ה"תפארת שמואל" זי"ע, ולאחריו אצל בנו הרה"ק בעל ה"עקידת יצחק" הי"ד, שהעריצו והוקירו ביותר.

מצויים בידינו מכתבים רבים מרבו הקדוש בעל ה"עקידת יצחק" הי"ד, ובהם מבקש מרבי אברהם זצ"ל להזכירו לטובה ולברכה, לקראת הימים הנוראים הממששים ובאים, ומזכיר את עצמו בהם בשמו ובשם אמו. והרי תוכנו של אחד מאלו:

*

יצחק מנחם

בהרה"ק אדמו"ר זצלה"ה זי"ע

מאלכסנדר

ב"ה יום ג' דסליחות תרצ"ד לפ"ק אלכסנדר יצ"ו

שלמא רבא וח"י אריכא אל כבוד ידידי היקר הרבני המופלג החסיד ויר"א איש תבונה כש"ת מו"ה אברהם שיחי

אחדשה"ט באהבה הנני לבקשו כאשר הימים הנוראים והקדושים ממשמשין ובאים להזכרני ולהתפלל עבורי יצחק מנחם בן שרה רבקה שאזכה לתשובה שלמה ולהאיר עיני בתורתו הקדושה ולתקן כל מה שפגמתי כי אני יודע מרת נפשי ע"כ אבקשך מאוד לעורר רחמים רבים עבורי במקומות הקדושים עבור כל משפחתינו הקדושה שנה"י בריאים

נמעי קדם אוצר מגילות יוחסין

ושלמים לעבודתו ית"ש ובפרט עבור כבוד אחי יקירי וחביבי מו"ה יעקב שמחה בונם שליט"א לרפואה שלמה... ועבור כל עדתינו הקדושה שנוכה לכתוח"ט ולגמר חתימה טובה ולהכתב ולהחתם בספרן של צדיקים לאלתר לחיים טובים ונוכה לראות במהרה בנחמות ציון וירושלים.

ידידו הדושה"ט באהבה רבה מצפה לישועה קרובה

יצחק מנחם בהרה"ק שמואל צבי זלה"ה זי"ע

*

דיינו בציטוט מכתב זה, על מנת להשכיל ולהבין את רום מעמדו בעיני רבותיו, והיחס המיוחד שהתייחסו אליו בקרב עדת הקודש דחסידי אלכסנדר.

רבי אברהם עצמו לא גבה לבו בקרבו לאחר כל זאת, והיה דוגמא מוחשית לענוותן ושפל ברך בטבעו באופן בלתי מצוי, והיה מקושר בכל נימי נפשו לאדמור"י בית אלכסנדר, והיה חוסה בצילם בכל עת מצוא.

אמר פעם לחתנו הרה"צ רבי משה גוטליב זצ"ל, [אביו של הרה"צ רבי דוב בעריש גוטליב זצ"ל בעל ה"דרכי אבי", וחותנו של הרה"צ המקובל רבי דניאל פריש בעל ה"מתוק מדבש" זצ"ל. והוא בנו של רבי אריה לייב בן רבי אפרים בן הגה"ק רבי חיים יוסף גוטליב מסטראפקוב זי"ע]: "תיתי לי, שהייתי חמש עשרה 'פסחים' באלכסנדר".

אפיזודה מעניינת סיפר אחד מחשובי החסידים שהזדמן לו להיות פעם בליל התקדש חג הפסח יחד עם רבי אברהם זצ"ל, אצל רבם ה"עקידת יצחק" באלכסנדר זי"ע, שם חשו בעליל את היציאה מקליפת מצרים והכניסה לקדושה, ההתעוררות וההתעלות שחשו כל העם הנמצאים חש שבעתים רבי אברהם, ובהגיע כל העם ל'רחצה' ליטול ידיהם ולברך על נטילת ידים, אזי נשמע קולו של רבי אברהם בלהבת אש קודש כשהא מברך 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו על נטילת לולב' בהתלהבות יתירה...

בארץ הקודש

בהשפעת רבינו הקדוש בעל ה"ישמח ישראל" מאלכסנדר זי"ע, עלו בשנת תרס"ה קבוצה ניכרת מחסידי אלכסנדר לארץ הקודש. יחד עמם עלו גם הצדיק המקובל רבי אברהם טכאריק זצ"ל ומשפחתו, ועמם שני אחיו, רבי יעקב טכאריק זצ"ל, ורבי נפתלי הערצל טכאריק זצ"ל, המה ובני משפחתם.

אין לשער גודל התלהבותו וחביבותו לארץ הקודש. בכל עת מצוא עמל להבהיר, שכל מה שזכה בעבודת ה' הכל הוא אך ורק בזכות ארץ ישראל.

נְטֵעֵי קֶדֶם אוֹצֵר מַגִּילֹת יוֹחֲסִין

*

כך הוא כותב בהקדמתו לסידורו בית אברהם: "ולזה באתי אני העני והאביון השפל באמת, בכח אור הזורח בנשמתי אוירא דארעא דישראל, לעורר לאנשים פשוטים כמוני להדבק בבורא כל עולמים, בהבנת דברי תפילה ע"פ הפשט, ובזה יתלהב אף איש פשוט ברשפי אש שלהבת קה לעבדו בשמחה".

ושוב, כדברים האלה הוא חש גם בכתיבת ספרו על התורה, ואלו דבריו בהקדמת ספרו "דברי אברהם": "יודע אני מצבי, כי לא מכוחי וזכותי זכיתי לזה, אלא מכח אוירא דארעא קדישא שאמרו ז"ל שמחכים, כמו שכתוב כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

"ומובטחני, מי שילמוד בכל יום הפרשה עם רש"י הקדוש, ואח"כ יהגה בפרושי, ידבוק באוירא דארעא קדישא, ויתעורר לבו לעבודתו יתברך".

הדברים מדברים בעד עצמם, מגודל חביבותו לארץ הקודש.

קהלא קדישא דבירושלים

בשבתו בעיה"ק ירושלים תובב"א, נתפרסם בה רבי אברהם עד מהרה כאחד מצדיקי הדור. ברבות הימים, נעשה למעין רבם של חסידי אלכסנדר בירושלים. על פיו ישק כל דבר בהנהגת החסידים ובית מדרשם שבעיר. וכפי שבכל דבר קטן גדל דאג להעמיד הדת על תילה, באשר כבוד ה' ותורתו בער בו כאש.

כך אירע בבית המדרש, כאשר ראה את הנהגת החסידים בבית המדרש אשר נהגו מקדמת דנא, כי ביום השבת בסעודת רעוא דרעוין, נוטל כל אחד ידי לסעודה בביתו, ואח"כ מתאספים כל העם לבית החסידים לשיר זמירות ותשבחות בצוותא, ואוכלים כזית פת בבית מדרש, ומברכים בזימון עשרה. כאן חשש רבי אברהם כי מחמת שאין דרכם לדקדק שיאכלו כזית פת ביחד, וא"כ איך יכולים להצטרף יחד ולברך ברכת הזימון בשם, ושמא לא אכלו מנין ביחד או עכ"פ ז' אנשים כזית פת ביחד. לכן פנה רבי אברהם אל ידידו הגאון הגדול רבי ישראל ניסן קופערשטאק זצ"ל (שהיה רב ואב"ד יותר מארבעים שנה בכמה קהילות בערי פולין, אדרזיוואהל, רוזאן, ופרשיסחא, ובעשרים השנים אחרונות בעיר מאקאווא פלך לומזא), בבקשה שיורה להם הדרך ילכו בה.

ידידו הגאון השיב לו תשובה ערוכה, ולאחר שהוא מלבן שם את הסוגיה בארוכה כדרכה של תורה, מסיק כי כהלכה הם עושים, והם יכולים לברך ולזמן בשם בלא שום פקפוק, ויהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם. (התשובה במלואה מופיעה בשו"ת "עני בן פחמא" סימן יג).

נפעי קדם אוצר מגילות יוחסין

*

רבי אברהם היה בידידות עם גדולי מנהיגי עדת החסידים בעיה"ק ירושלים, ועמד בקשר מיוחד עם הרה"ק רבי שלמה מזעווהיל זי"ע, שהיו מבקרים זה את זה לעיתים קרובות. גדולי ירושלים הרבו להזכיר את עצמם ובני ביתם, שיתפלל עבורם במקומות הקדושים.

הרה"ק רבי אהרן ראטה זי"ע בעל ה"שומר אמונים", נהג לשלוח אברכים מחסידיו לחזות בתפילתו של רבי אברהם טכאריק, וללמוד הימנו תפילה מהי.

ואף הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור זי"ע שלח אליו את צעיר בניו כ"ק האדמו"ר הפני מנחם מגור זי"ע להכירו ולהתחמם לאורו. וכפי שסיפר זאת ה"פני מנחם" בהזדמנות בשמחת תנאים אצל אחד מצאצאי רבי אברהם זי"ע אשר הוא גם נין ונכד אדמו"רי בית גור, וכבואו, פנה אל המחזקת ואמר לו, 'דע לך שהחתן הוא יחסן גדול', המחזקת תמה בדעתו למה ירמזון מיליו, ואז אומר לו הרבי, 'תדע אין כוונתי למה שהנך חושב, אלא תדע שהיה לחתן סבא שהיה אדם גדול מאד שנודע בירושלים בשם רבי אברהם'לע טשעכנאווער, ואליו כוונתי באומרי ש'החתן הוא יחסן גדול'. אבי החתן התפלא בשמעו את הדברים, וכי מה לאדמו"ר מגור עם הסבא רבי אברהם טכאריק, ואכן בהזדמנות שאל את פי הרבי, ונענה לו, 'כד הוינא טליא זירזני אבי ה'אמרי אמת' זצוק"ל, למען אלך בדרך טובים, להתחקות אחרי גדולי וצדיקי ירושלים וללמוד מאורחותיהם, אחד מאלו הצדיקים היה סבכם רבי אברהם'לע טשעכנאווער, ואז נוכחתי לדעת כי הוא אדם גדול מאד.

*

לימים, התלכדו סביב רבי אברהם מהמובחרים שבעיר לעבודת ה' בצוותא חדא. חבורה זו היתה ידועה בעבודתם הקדושה, שהיתה במסירות נפש ובדביקות עצומה. מאז נודע בירושלים עיה"ק ל"איש קדוש" - כהגדרת ראב"ד ירושלים הגה"צ רבי דוד יונגרייז זצ"ל.

*

הצצה חטופה לחבריא קדישא זו, ניתן לעשות באמצעות שריד מה"תקנות" שהיה רשום אצל כל אחד מבני החבורה.

"א) שלא לגלות שום דבר מעניני חברתינו הק' לשום אדם, שלא בהסכמת כל החברים.

ב) כל חברינו מוזהרים שלא להתערב בשום מחלוקת, ובשום עניני פאליטיק.

ג) שלא לקרוא ולא להביט בשום בלאט (עיתון).

נְטֵעֵי קֶדֶם אוֹצֵר מִגִּילּוֹת יוֹחֲסִין

ד) לקדש עיניו, שלא לראות בשום ראיות אסורות, כמאמר הרא"ש בארחות חיים כי ראש כל הגדרים לשמור עיניו מכל דבר שאינו שלו.

ה) ליזהר בטבילה.

ו) אם יהיה איזה סכסוכים בינינו, נלך אחר רוב דעות, והמיעוט יהא נגרר אחר הרוב.
ז) כל אחד מחברינו יתפלל על כל החברים שיושעו בכל מה שצריכים, הן ברוחניות והן בגשמיות, ויפרט שמם ושם אמם. ויתפלל תפלה זו: "רבונו של עולם, ברחמיך ובחסדיך הגדולים והמרובים עלינו, תעורר ליבנו שנוכה לתשובה שלמה לפניך, ונלך בדרך הישר והאמת לפניך, ושיהא הכל נחת רוח לפניך, וכל אחד מאנשי חברתינו, והם (כאן יפרט שמותיהם ובקשותיהם), יוושעו בכל מה שצריכים בתוך כלל ישראל, הן ברוחניות והן בגשמיות, שלא יהא להם מניעות בעבודתך, אמן כן יהי רצון.

ח) כל חברינו מחוייבים לבוא לפני הכותל המערבי הק' פעם אחת בחודש, לשפוך שיח לפני ה' בכמה מזמורי תהילים, באחדות אחת, על צער השכינה כביכול, ועל צרות ישראל.

ט) אם אחד מחברינו יהיה באיזה צער ח"ו, ויהא צריך לישועה נחוצה כמו רפואה וכדומה, אזי בעת אסיפת כל החברים, יתפללו עליו במזמורי תהילים. ואם נחוץ ביותר, אזי כל החברים ילכו לפני הכותל המערבי, להתפלל עליו באגודה אחת במזמורי תהילים שיושע מהרה, וגם יפרטו בקשתו בתפילה הנ"ל, וגם יתפללו עליו בתפילות הקבועות.

י) כל חברינו מחוייבים לשמור פיהם, הן מנדנדוד מאכלים אסורים, הן מדיבור שלא לצורך, ומכל שכן מנדנדוד דיבור אסור. (יא) כל אחד מחברינו יאמר קודם התפלה: 'אני מקשר תפילתי עם תפלת החברים שלנו, ועם תפילת כל צדיקי הדור. (יב) כל אחד מחברינו, מחוייבים להתאסף ולשבת עמנו יחד פעם אחת בכל שבוע.

אלו התקנות, הם מעט מזער ממה שמצאנו בין כתביו, ואידך פירושא היא, זיל גמור.

בחגוי הסלע בסתר המדרגה

למרות שכל דרכיו היו בהצנע לכת, בכל זאת נודע בקדושתו ופרישותו, ובגאונותו הבלתי מצויה בתורת הסוד והנסתר.

מן הענין לציין כאן, אשר ברבות הימים, אף התהדר במלבושי קודש מיוחדים כנהוג מקדמת דנא על ידי הנוהגים במנהגי המקובלים חכמי ארץ הקודש מדורות קדומים, ובמיוחד ביום השבת קודש שאז היה לבוש בבגדי משי לבן, והיה מראהו כאחד הקדושים אשר בארץ בהדר לבושו ובנועם זיו אצילות פניו.

[אגב, נמצא בגנוזי "המאגר העולמי לכתבי היוחסין", כתב יד קדשו שהעתיק לעצמו

נְטֵעֵי קֶדֶם אוֹצֵר מִגִּילּוֹת יוֹחֲסִין

חלק מהספר הקדוש "משנת חסידים" מהרה"ק המקובל רבי עמנואל חי ריקי זצוק"ל, שמרוב חביבותו לדברי קבלה, השלים בעצמו את מה שהי' חסר בכרך שהי' ברשותו].

*

עדות חיה לדביקותו בתורת הסוד, היתה בשעת קריאת המגילה ביום הפורים. עם פתיחת הבעל קורא בקריאת המגילה - בתיבות "ויהי בימי אחשוורוש" - מיד החל גופו לרעוד ודמעות ניגרו מעיניו, ועין בעין ניכר עליו כי הוא משכיל לרדת לעומק הסודות הנוראים הגנוזים במגילה, וכי הוא מטייל בגינתא דעדן ובשבילי דשמיא.

ניכר עליו אז דברי רבותינו הקדושים, שלמרות שלא נזכר במגילת אסתר שם ה' כל כולו שמות הקודש המרומזים בין התיבות. [שמענו מעדי ראייה, ובמיוחד מהרה"ח הישיש רבי גרשון העניך כהן מירושלים ז"ל].

*

אשרי עין ראתה את רבי אברהם בתפילתו כאשר האש קודש שבערה בו, הייתה בוקעת ועולה ונגלית בעוז ותעצומות, כשהיא מתפרצת כלבה רותחת בשעת עבודתו הקדושה בתפילה. פניו היו אדומים ולוהטים כאש, וזיעה יתירה נטפה מהם מגודל התלהבותו בתפלה, בחינת "כל עצמותי תאמרנה".

ואם בששת ימי במעשה הדברים אמורים, אזי ביום השבת אין לתאר ואין לשער את נועם מתיקות עריבות תפילתו בתפילות שבת קודש, ובהגיעו לתפילת "נשמת כל חי", היה מגיע אז כמעט להתפשטות הגשמיות.

זקני חסידי אלכסנדר אשר זכו הסתופף בצל הקודש של הרה"ק בעל ה"עקידת יצחק" מאלכסנדר זי"ע. היו מזרזים את פרחי החסידים לבל יגרעו עין מתפילתו של רבי אברהם, באמרם ברגשות קודש - אם יש את נפשכם לקבל מושג כיצד הייתה נראית עבודת התפילה של הרה"ק בעל ה"עקידת יצחק" מאלכסנדר זי"ע, תתבוננו בתפילתו של רבי אברהם, דכך הייתה נראית בבואה אופן תפילתו של הרבי.

*

עבודת התפילה בהתלהבות בעוז ותעצומות, היה אחד מהיסודות של החבורה בבית מדרשו של הרה"ק רבי אהרן ראטה זי"ע בעל ה"שומר אמונים", וכדי ליתן מושג לתלמידים לאיזה גבהים יכול איש הישראלי להעפיל בתפילתו, נהג לשלוח אברכים מחסידיו לחזות בתפילתו של רבי אברהם טכאריק, וללמוד הימנו לאילו דרגות של תפילה צריך לשאוף להגיע.

*

נמעי קדם אוצר מגילות יוחסין

אכן מה נהדר בקודש היה בליל התקדש חג הפסח במחיצתו של רבי אברהם, כאשר היה בוער וחרד מאש הקודש שדלק בלבו הטהור, וכגיצי אש קודש היו יוצאים מפיו באומרו את ה"הגדה" בהתלהבות נוראה, כשכולו מתלהט באש קודש, וכאשר גמר את סדר ה"הגדה", היה מאריך לבני ביתו ולהמסובים על שולחנו בסיפור יציאת מצרים, עד אור הבוקר ממש. [אגב. מנהגו הי' שלא אכל בכל ימי חג הפסח, רק 'תפוחי אדמה', מלבד ה'כזיתים דחיובא, מיראתו הגדולה שלא להכשל ח"ו במשהו חמץ בפסח].

בעל הסידור "בית אברהם"

ספרים רבים בנגלה ובנסתר השאיר אחריו הרב הקדוש המקובל רבי אברהם טכאריק זצ"ל, וכפי שיפורט להלן בהרחבה. אולם, עיקר פרסומו בא לו כאשר הוציא לאור את פאר יצירותיו - הלא הוא חיבורו הנפלא על סדר התפילות - הנודע בשמו "סידור בית אברהם".

וזה תוכן הסידור ומעשהו בקודש. תוכו רצוף אהבה - ביאור נפלא על סדר התפילה, כשהוא מצורף ל"סידור" מיוחד - שנדפס אז על ידו, שהיה הסידור שנדפס לראשונה בכוונת השמות ובשילוב שמות הקודש כקריאתו וכתיבתו.

למותר לציין, אשר חלק גדול מן הביאור נתפרש על ידו על פי קבלה ותורת הנסתר, בנוי ומיוסד על פי הקדמות נפלאות מדברי הזוהר הקדוש וכתבי האר"י הקדוש ז"ל.

הבנה עמוקה היתה לו לרבי אברהם בחכמת הנסתר, בספריו מרבה לצוטט מכתבי האר"י הקדוש וגוריו. כשרון מיוחד הי' לו להסביר דברים עמוקים ונפלאים, באופן שגם פשוטי העם יוכלו להשיג. חכמה זו נראית עין בעין בכל שורה ושורה מפירוש הסידור, בו הוא מרבה להראות כיצד בפשט הכתוב נמצאים רזין דרזין עילאין.

*

הסידור נדפס לראשונה לפני שבעים וחמש שנים, בשנת תרצ"ב, ונתעטר בהסכמת צדיקי דורו, ובראשם הרה"ק רבי מנחם נחום מרחמיסטריווקא זי"ע, ומרא דארעא דישאל הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, אשר טבע עליו מטבע זהב נדיר, ש"כל ספריו מלאים יראת ה', ומכוונים לאמיתה של תורה".

כשמע הרה"ק בעל ה"עקידת יצחק" מאלכסנדר זי"ע שרבי אברהם הוציא לאור "סידור" עם פירושו, הריץ מכתב לבן דודו הרה"ק בעל ה"אמונות משה" מאלכסנדר זי"ע, שהיה גר בארץ הקודש, ובו הוא מבקשו במאוד שישלח לו את הסידור, ולא פסק מלדבר בשבח הסידור.

[חשוב לציין כאן, שסידור זה - "סידור בית אברהם" - הוא הראשון שנדפס בו שם ה'

נמעי קדם אוצר מגילות יוחסין

בשילוב כוונת הקריאה והכתיבה. וראה בהסכמת של פוסק הדור הגאון הגדול בעל "שבט הלוי" - הגר"ש הלוי וואזנר שליט"א - בסידור "כוונות השם", המציין שם פרט חשוב זה].

מפרסם "מודעה חשובה" בכותלי ירושלים

בכדי לרדת לעומק דעתו של החסיד המקובל רבי אברהם זצ"ל, ולהבין על בוריו את מניעיו לחיבור ה"סידור" שלו, שומה עלינו לעיין ב"מודעה חשובה" שהדפיס רבי אברהם עצמו, והתפרסמה על ידו בשעתו בחוצות ירושלים. [ראה צילום. תשו"ח לנינו הרב שמעון פינקלשטיין, שהעביר לנו את המודעה]. וכה כתב שם:

*

ב"ה.

מודעה חשובה

איתא מאמר ז"ל א"ר יהושע בשם רבי פנחס מפני מה ישראל מתפללים ואינן נענין לפי שאין מתפללין בשם. עומק הכוונה במאמר זה אין אנו מוכנין לזה מצד גודל שפלת המצב שיש בזמננו ועכ"פ יכוון כל שם בפשוט כדאיתא בש"ע ובהאר"י ז"ל ואז יהא נענה בתפלתו.

עוד איתא בשל"ה הקדוש וזה לשונו: יעשה אדם המצאה שיכריח את עצמו לידי כוונה בכל תיבה ותיבה ויעשה מוסכם כשיזכיר את השם שיזכרהו באימה ויראה וברתת ובזיעה ויכוון אל קריאתו ואל כתיבתו כמו שכתב הטור ס' ה' וירעדו כל אבריו, ומי שאין עושה מוסכם כן נמצא הוא מורד באדונו ומסלק את היראה ח"ו עכ"ל.

וז"ל בס' כסא אליהו צריך להודיעך שחיוב רמיא על כל חרד לדבר ה' שיתפלל בסידור תפילה העשוי באופן זה דהיינו שכל שם ה' ב"ה הכתוב בסידור הן בברכות הן במזמורים הן בשאר סדר תפילה צריך שיהא בפשוט ובשילוב ואם אין סידור נדפס כזה יכתוב לו סידור כתיבת יד ואז יכתוב כל שם ה' באופן הנזכר כדי שבעת שיתפלל האדם בסידור יכוון כוונה זאת בעת שמוציא שם ה' ב"ה מפיו, כי כוונה זו היא צריכה במאד, ולא דוקא בעת שמזכיר שם ה' בתפילתו אלא גם בעת שילמד בתהלים ג"כ צריך לכוון שם ה' בכוונה הנזכר עכ"ל.

לכן מכל אלה באתי לזכות את הרבים והדפסתי סידור ותהלים שבכל שם ה' ואלקים סמוכה הכוונה, כמו שכתוב בש"ע ובהאר"י ז"ל, וזה יביא אותו שיזכור את השם באימה ויראה ויהא נענה בתפילתו. ובעתים האלה שישראל נתונים בצרה ר"ל נחוץ מאוד שכל אחד יתפלל בסידור זה, ויאמר איזה מזמורי-תהלים בתהלים זה, ומובטחני שנושע

נמעי קדם אוצר מגילות יוחסין

מצרותינו.

וכשהרבים יתפללו בסדור ובתהלים זה תהא התעוררות שנוכה לגאולה שלמה במהרה בימינו.

גם ערכתי על סידור ותהלים פירוש אשר ילהיב לב האדם לכוון בתפלתו. כל זה נמצאים אצלי בנוסח אשכנז ונוסח ספרד ומכורכים. וכדי להיות מסייע לדבר מצוה אני מוריד ממחירו שהיה עד עתה, ולמי שאין ביכולתו אוריד לו גם ממחיר הקרן וגם זה יהי אי"ה לדבר מצוה.

אברהם טכארעק מטשעכנאוו

רחוב אדעסער חצר אלטער אליסעזנעק"

בשולי המודעה הוסיף לאמר :

"גם נמצאים אצלי למכירה ספרי דברי אברהם פירוש על חומש ורש"י וחמש מגילות".

*

למותר להוסיף ולהכביר במילים, לאחר קריאת "מודעה רבא לאורייתא" זו, בה העלה במילים קצרות, ברהיטות ובבהירות, את מטרתו של הדפסת הסידור "בית אברהם" עם פירושו.

ספרא רבא לישראל

מלבד חיבורו הנ"ל - סידור "בית אברהם", הניח אחריו רבי אברהם ספרים רבים נוספים, ואלו הם :

- א. פירוש **"תהילות אברהם"** - על ספר תהילים.
 - ב. ספר **"דברי אברהם"** - על התורה וחמש מגילות.
 - ג. ספר **"עונג אברהם"** - על עניני שבת קודש, ועל "פרקי אבות" ו"שיר השירים".
 - ד. ספר **"שמחת אברהם"** - על מועדי השנה, ועל "הגדה של פסח".
 - ה. ספר **"ראש אברהם"** - על מסכת ברכות.
 - ו. ספר **"פני אברהם"** - על מסכת שבת.
 - ז. ספר **"תפארת אברהם"** - על נביאים וכתובים.
- חיבור זה - האחרון, נמצא עדיין בכתב יד, והגיע לידינו העתק מהספר בשלימותו ע"י

נְטֵעֵי קֶדֶם אוֹצֵר מִגִּילּוֹת יוֹחֲסִין

נכדו - חתן חתנו - הרה"צ המקובל רבי דניאל פריש בעל ה"מתוק מדבש" זצ"ל. ואנו תפילה שנוכה לברך בע"ה על המוגמר בהדפסתו ובהוצאתו לאור עולם. רבי דניאל עמל קשות - בעידודו של חותנו הרה"צ רבי משה גוטליב מירושלים זצ"ל - להדפיס ולפרסם את ספרי חותנו זקינו המקובל רבי אברהם טכאריק זצ"ל.

*

מצוי היה בכתובים חיבורים נוספים שבדעתו היה להדפיסם ולא אסתיעצא מילתא על ידו, ובהם: "דברי אברהם" - על התורה, מהדורא תנינא. "תפארת אברהם" - על נביאים וכתובים. חיבור שלם על מסכת פסחים. חיבור נוסף על פרקים בודדים במסכתות בבא קמא וחולין. חיבור שלם על סדר ה"שלחן ערוך".

*

בספריו הקדושים, מרבה רבי אברהם לצטט מדברי רבותינו הקדושים תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע, ובהם: הרה"ק הרבי רבי ברוך ממעזיבז זי"ע, הרה"ק ה'חוזה' מלובלין זי"ע, הרה"ק ה'מגיד' מקוזניץ זי"ע, ובמיוחד - רבותיו הקדושים מאלכסנדר זי"ע, ועוד רבים. זאת, לצד ציטוטים רבים מספרי האר"י הקדוש ותלמידיו, הרמח"ל, ועוד.

בחיבוריו, משלב רבי אברהם טכאריק בין כל חלקי התורה, למן ה"פשט" וה"דרש" ועד ה"רמז" וה"סוד". המפליא הוא, שבין חלקי ה"פשט" טמונים ביאורים ורעיונות מקוריים ומעניינים, אשר מחמת היותם "בלולים" בין קטעי "סוד", כמעט ולא ניתן להבחין בהם ובפנינים שבהם.

מן הראוי להעלות כאן "מטעמת כל שהיא", מאחד מפניני פירושיו המתוקים, בפרשת בשלח - בפרשת ה"מן", אשר כידוע מצדיקים קדמונים שהלימוד והעיסוק בפרשיות אלו, סגולה יש בהם לפרנסה בנקל ובהרחבה. [הדברים דלהלן מעובדים מתוך ספרו הנ"ל ובהרחבה מעט, ואינם ציטוט מלשונו שנכתב על ידו בקצרה ובאופן משולב בין רמזים נוספים, וכנזכר לעיל].

בפסוק: וַיֵּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו מֶן הוּא, כִּי לֹא יָדְעוּ מֶה הוּא, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם, הוּא הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתַן ה' לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ. והנה, רש"י ז"ל פירש על פי פשוטו, "הכנת מזון הוא". ומדייקים מפרשי התורה, שאם כן לצורך מה הוסיף להם משה רבינו ע"ה ואמר להם "הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה", והלא הבינו הדבר על בוריו ולא שאלו אותו מאומה בענין זה.

והאמת, שבמכילתא דרבי ישמעאל פירשו, "ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, כאדם שאומר לחבירו מה הוא". וכך פירש גם כן הרשב"ם, "להודיענו שלפיכך קראו בית ישראל את שמו מן, על שהיו תמהים ואומרים 'מן הוא' - כמו 'מה' הוא", עכ"ל.

נפעי קדם אוצר מגילות יוחסין

אלא שגם כאן מדקדקים מפרשי התורה, שהרי תרגומו של "מן הוא", הוא "מי הוא", ולא "מה הוא", ואין מתאים לשון זה על "חפץ", שהרי רק על "אדם" מתאים לשאול "מי זה".

ובספרים הקדושים ביארו בדרך הרמז, שאכן אין הכוונה "מן הוא" על ה"מאכל", אלא על ה"אדם". "ויאמרו איש אל אחיו מן הוא". כלומר, שאכילת ה"מן" - לחם של מלאכי השרת, זיככה כל כך את בני ישראל, שנתעלו מיום ליום במדריגות גבוהות עד שהאחד לא הכיר את חברו, משום שבכל יום נשתנה מיום האתמול, ולכן אמרו איש אל אחיו "מן הוא", מי הוא האיש הלזה ההולך לקראתנו.

אולם, הרה"ק רבי אברהם זי"ע מעלה פירוש מקורי משלו המתאים גם על דרך הפשט, וכך הוא מפרש בספרו "דברי אברהם", שבני ישראל חשבו, שהדבר שהם רואים, זהו רק "חומר הכנה למזון", וממנו עושים "לחם" וכדומה, וכמדויק בלשון רש"י "הכנת מזון הוא", ועל כך השיב להם משה רבינו ע"ה, לא כן הדבר, אלא זה עצמו - ה"מן" עצמו - כפי שהוא נראה לנגד עיניכם, "הוא הלחם אשר נתן לכם ה' לאכלה", וניתן לאכלו כמות שהיא גם ללא הכנה כלל...

*

כאמור לעיל, נתעטרו ספריו בהסכמות צדיקי דורו, ובראשם הרה"ק רבי מנחם נחום מרחמיסטריווקא זי"ע, ומרא דארעא דישראל הרה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, אשר טבע עליו מטבע זהב נדיר שכל ספריו מלאים יראת ה' ומכוונים לאמיתתה של תורה.

בצוואתו הבטיח רבי אברהם ש"כל המסייעים להדפיס הספרים, יגרמו ויעשו לי טובה גדולה בעולם הנשמות, ובוודאי יהי' להם לטובה גדולה עד עולם". הצוואה כולה, נדפסה לאחר פטירתו ב"קונטרס הצוואה", ולאחרונה נדפסה שוב בספר "דרכי אב" ע"י נכדו הרב יואל גוטליב.

פטירתו לחיי עלמא - ב"תפארת שבהוד"

זקן ושבע ימים, רב פעלים ומעש - היה הרב הקדוש המקובל רבי אברהם טכאריק מטשכנוב-ירושלים זצ"ל, כאשר שבק חיים לכל חי ועלה ונתעלה לחיי עד.

כמה סמלי הדבר שפטירתו מן העולם היה ביום ט"ז לחודש אייר שנת תש"ב - בספירת "תפארת שבהוד" - ערב יומם הגדול של חכמי הקבלה - יום ל"ג בעומר" - יומיים לפני יומו הגדול של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע.

*

נפעי קדם אוצר מגילות יוחסין

"וכבוד גדול עשו לו במותו" - בהלוייתו רבת המשתתפים שהתקיימה בעיה"ק ירושלים תובב"א, ברוב עם ובהשתתפות כל גדולי וצדיקי ירושלים דאז, כאשר נטמן לקראת ערב במרומי "הר הזיתים", עד ביאת משיח צדקינו בב"א. [מצבת קבורתו, סמוך ונראה ליד מערת קבורת בית גור, בצידי השביל המוביל אל המערה. שורה מספר כ"ד, קבר 13].

זכותו תגן עלינו.

אחיו הרה"צ רבי יעקב טכאריק זצ"ל

שלשה אחים ידועים לנו למשפחה זו. יתכן שהיו להם אחים ואחיות נוספים, אולם אנו לא ידוע לנו מלבד השלשה דלהלן.

שם האחד, הוא הרה"צ רבי יעקב טכאריק זצ"ל, שהי' אף הוא מחשובי חסידי אלכסנדר, ונודע שם לגדול בתורה. על מצבת קבורתו בהר הזיתים מתואר: "עניו וחסיד". נפטר ביום ו' בכסלו שנת תש"א.

אחיו הרה"צ רבי נפתלי הערצל טכאריק זצ"ל

ושם השני, הרה"צ רבי נפתלי הערצל טכאריק זצ"ל. רבי הערצל חביב היה ומפורסם ביותר בין גדולי ירושלים ותושביה. בזיווגו השני, היה קרוב משפחתם של אדמורי"י אלכסנדר, כאשר נשא את מ' דבורה ע"ה בתו של החסיד המופלג רבי פייבל משה סוכוצ'בסקי זצ"ל, שהיה נכדו של הרה"ק רבי שרגא פייבל מגריצא זי"ע - הראשון לשושלת אלכסנדר.

כשעלה רבי נפתלי הערצל לארץ ישראל, הי' ממייסדי הישיבה "ישמח ישראל" דחסידי אלכסנדר בעיה"ק ירושלים תובב"א, ואף עמד בראשה. כמו כן, שימש בה בנוסף לחלק הלמדני, כמשפיע רוחני להעלות את הבחורים ביראת שמים ומדות טובות.

רבי נפתלי הערצל נודע בגאונותו המופלגת בש"ס ופוסקים, והיה רגיל לסיים את כל הש"ס מידי שנה. וכך היו מתהלכים שני אחים אלו, כשזה לעומת זה, רבי אברהם נודע בגאונותו הבלתי מצויה בתורת הסוד והנסתר, ורבי נפתלי הערצל בתורת הנגלה.

לימים, שימשו שני האחים רבי אברהם ורבי נפתלי הערצל - בהנהגה הרוחנית של הישיבה, ואף באו על החתום יחד עם ידידם הרה"ח רבי מנחם זאב בוטשאן-חסידה ז"ל, על המכתבים מטעם הישיבה לנדיבים שבחוצה לארץ.

רבי נפתלי הרצל טכאריק זצ"ל נפטר ביום הושענא רבא - כ"א בתשרי - שנת תש"א,

נשעי קדם אוצר מגילות יוחסין

ומנו"כ בירושלים בהר הזיתים, על יד אחיו רבי אברהם זי"ע.

*

[מן הענין לציין כאן, שע"פ עדות זקני ירושלים, דמה רבי הערצל להפליא בקלסתר פניו לאחיו רבי אברהם זצ"ל, עד שכמעט וניתן היה לטעות ביניהם. בעוד שמרבי אברהם לא שרד כל תמונה, אולם מצוי עמנו תמונה מתואר פני אחיו רבי הערצל, ואשר אף על תמונה זו העידו באופן מיוחד שהיא דומה להפליא לתואר פניו של רבי אברהם].